

Шуст О. М.,

старший викладач кафедри спортивних дисциплін,
e-mail: mmarishka66@gmail.com,

Вербицький В. О.,

канд. істор. наук,

доцент кафедри спортивних дисциплін,

e-mail: vitalij.verbyczkyj@chmnu.edu.ua,

Конопляник О. В.,

старший викладач кафедри спортивних дисциплін,

e-mail: oleh.konoplyanyk@chmnu.edu.ua,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розкриваються перспективні напрямки розвитку та наявні проблеми фізичного виховання у вищих навчальних закладах України. Окреслюються можливі шляхи підвищення мотивації у студентів до самовдосконалення через засоби фізичного виховання. Окрім того, у статті висвітлюється доцільність впровадження в навчальний процес нових методів фізичного виховання. До того ж, наявність кризових явищ в Україні теж значним чином впливає на саморозвиток молоді людини, зниження мотивації та зменшення рухової активності студентів.

Ключові слова: *молодь; навчання; рухова активність; студенти; спорт; фізичне виховання.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогодні є важливим теоретичне вивчення перспектив розвитку та виявлення проблем фізичного виховання у системі вищої освіти. Окрім того, актуальним є дослідження мотиваційної складової студентів до занять фізичним вихованням та спортом у період навчання та позанавчальний період. Зазначимо, що на сьогодні, фізичне виховання в системі вищої освіти значним чином впливає з однієї сторони, на формування життєвої активності студентів, їх рухових умінь, навичок й розвиток фізичних потреб, та з іншої, впливає і на формування мотиваційних характеристик студентів, на їхню соціальну орієнтацію та здоровий спосіб життя.

Таким чином, важливою задачею перед науковцями є висвітлення перспектив розвитку занять фізичною культурою у вищих навчальних закладах, та вказати на наявні проблеми фізичного виховання у системі вищої освіти в Україні та можливі методи їхнього вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. На сьогодні існує значна кількість наукових досліджень та публікацій щодо висвітлення питання розвитку фізичного виховання та спорту під час навчання у вищих навчальних закладах. В основному, в працях розкривається сутність фізичного виховання та його

вплив на подальший здоровий спосіб життя студента. Цікавими та корисними доробками у даному напрямі є праці Д. Дзензелюка, Н. Завидівської, Н. Корж, О. Криличенка, В. Лукашука, Н. Олійник, О. Ханікянц, О. Швець та ін., в яких значна увага приділяється висвітленню шляхів активізації здорового способу життя, визначенню науково-методичних та організаційних основ фізичної культури студентської молоді, процесу формування фізичної культури студентів тощо. Та варто зауважити, що питанням відносно визначення проблем розвитку фізичного виховання у сфері вищої освіти та надання рекомендацій щодо їх вирішення, приділено значно менше уваги. Відповідно, ця тема заслуговує на подальше його дослідження в наукових колах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У даній статті важливо розкрити перспективи розвитку фізичної культури студентів та визначити наявні проблеми в цій сфері. Окрім того, доцільно також висвітлити існуючі негативні тенденції фізичного виховання та шляхи оптимізації окремих ланок у процесі функціонування фізичного виховання у сфері вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В Україні актуальним є дослідження питання реформування вищої освіти, відповідно до сучасних вимог Болонської декларації. Така ситуація вимагає від студентської молоді більшої напруженості та ро-

зумової активності у процесі опрацювання та вивчення значної кількості науково-методичних матеріалів під час навчання.

Як відомо, фізичне виховання це один із найважливіших компонентів формування майбутніх активних громадян незалежної України під час їх навчання. На думку, О. Криличенка який зазначає у своїй статті «Стан і перспективи розвитку системи фізичного виховання у вищих навчальних закладах України», що кожній системі фізичного виховання у сфері вищої освіти притаманні певні методичні, ідеологічні та організаційні основи, які включають в себе відповідні елементи: спрямованість, ресурси, способи застосування засобів і форм організації педагогічної роботи, форми організації людей з метою фізичного виховання, програми і нормативи [4, с. 45]. Тобто, така система фізичного виховання з набором відповідних основ та елементів буде відповідати сучасним вимогам освітнього процесу в Україні.

Важливим пунктом у системі вищої освіти щодо розвитку фізичного виховання студентів є стимулювання та підвищення інтересу та мотивації у студентів до занять фізичною культурою під час навчання. Так, у дисертаційному дослідженні Н. Корж: «Формування ціннісного ставлення у студентів до фізичної культури в процесі самостійних занять» надається перелік основних причин (у відсотковому відношенні від 1 % до 100 %), що навпаки, негативно впливають на ведення активного способу життя студентами, а саме: власні лінощі – 64,25 %; потреба у додаткових витратах – 49,6 %; відсутність теоретичних знань – 29,3 %; брак вільного часу – 37,3 % [3, с. 170–171]. Вищенаведені дані свідчать про наявність у суспільстві проблеми фізичного становлення студентів, які знаходяться на стадії соціалізації у доросле життя. Тому, наразі актуальним завданням є науковий пошук механізмів активізації інтересу в студентів до самостійних занять фізичними вправами й ведення здорового способу життя.

Окрім того, у праці В. Лукашука фізичне виховання студентської молоді визначається як «пріоритетний напрям державної молодіжної політики й обов'язкову складову освіти усіх рівнів» [5, с. 24]. При цьому, вищезазначений автор акцентує увагу на тому, що викладачі й тренери фізичного виховання та спорту повинні також мотивувати та підсилувати відповідальність у студентів за своє власне здоров'я за допомогою проведення різних ефективних і цікавих занять, які й підвищуватимуть інтерес і зацікавленість студентів до активного самовдосконалення фізичною культурою та веденням здорового способу життя.

На нашу думку, активізувати рухову активність студентів можна за допомогою вивчення їхніх навичок до рухової роботи, а також з роз'яснення впливу фізичної культури на життєво важливі функції організму, зіставляючи параметри здоров'я фізично активних людей із тими, хто веде малорухливий спосіб життя. Окрім того, чітке розуміння та врахування запропонованих способів до удосконалення рухової активності, фізичне виховання стане методом та основою зміцнення фізичного стану та здоров'я студентів.

Варто додати, що на активізацію фізкультурно-спортивної діяльності студентської молоді також

впливають як економічно-соціальні (кризовий стан сфер громадянського суспільства; зовнішня загроза цілісності та суверенітету нашої країни; стрімке поширення негативних явищ у громадянському суспільстві; зменшення фінансових спроможностей населення, тощо) так і емоційно-психологічні чинники (власна мотивація, бажання та інтерес до фізичної культури; психологічна неготовність; негативний попередній досвід та результати зайняття спортом; ступінь розуміння важливості занять фізичною діяльністю; не підтримка активного й здорового способу життя зі сторони близьких та рідних, тощо).

Досить вагоме місце в системі навчання студентів займає відвідування спортивних секцій. Адже фізичне виховання та зайняття в спортивних секціях базується на принципах оздоровчої спрямованості індивідуального підходу та використанні різних форм та засобів для вдосконалення фізичного виховання студентів. Так, у дослідженні Н. Олійник та О. Швець, результати якого висвітлені у науковій статті «Фізкультурно-спортивна активність студентів у системі професійної аграрної освіти», вказують на наявність різного відсотка зацікавленості студентської молоді до занять фізичною культурою та спортивною діяльністю. Відповідно, можна погодитися з авторами наукового дослідження в тому, що кожен студент самостійно формує своє бажання займатися фізкультурно-спортивною діяльністю, враховуючи власну користь та вигоду від цього процесу [6].

Важливу роль у процесі формування у студентів позитивного ставлення до фізично-оздоровчих вправ відіграють викладачі з фізичної культури та спортивні тренери. Під час занять фізичною культурою у ВНЗ важливим є розтлумачення для студентів спортивної термінології та фізкультурної освіти для кращого усвідомлення важливості фізичних занять не лише під час навчання, а й поза закладом освіти. Тобто, можна зробити висновок, що лише при відповідних умовах зовнішнього та внутрішнього характеру, студентська молодь виявить бажання й інтерес до занять фізичною культурою і спортом як під час навчання у навчальному закладі, так і поза ним.

На сьогодні існує система фізичного виховання в закладах вищої освіти, яка формується відповідно до загальних параметрів у освітній галузі. Вказана система координує нові освітні тенденції та виявляє недоліки й проблеми системи у сфері фізичного виховання. Адже своєчасне виявлення негативних тенденцій та оптимізація роботи окремих ланок у процесі функціонування фізичного виховання у сфері вищої освіти сприятиме вирішенню проблемних завдань побудови навчального процесу та приведення програм відповідно до вимог з новими сучасними практиками і завданнями держави [4, с. 46].

Як зазначають науковці Н. Завидівська, О. Ханікянц, що наразі у вищій школі склалася проблемна ситуація, яка полягає у суперечності між рівнем соціальних вимог й ефективністю фізичного виховання щодо формування в студентів навичок здорового способу життя [2, с. 51]. Очевидно, що зміст наявних нині навчальних програм з фізичної культури [9, с. 28] і загалом системи фізичного виховання вичерпав себе та потребує оновлення через упровадження

сучасних, інтегративних форм організації цього процесу. Так, навчальна програма з фізичного виховання передбачає широке коло організації занять, що спроможні значним чином компенсувати малорухливість студентів. Підвищення рухової активності студентів, а значить і рівня їхнього здоров'я, можливе тільки за умови систематичних, цілеспрямованих занять фізичними вправами, які мають відповідні тренувальні режими і носять розвиваючий характер [11].

Важливо зазначити, що зміст навчального матеріалу з фізичного виховання у системі вищої освіти потребує використання новітніх сучасних методів та технологій, що за допомогою оздоровчо-тренувальних вправ відповідали б сучасним потребам молодого покоління. Такі засоби мають сприяти адаптації студентів до умов здорового способу життя та професійної діяльності, корекції несприятливих психологічних та фізіологічних станів за допомогою впливу зовнішнього середовища.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Таким чи-

ном, важливим елементом освітньої системи у сфері фізичного виховання та спорту серед студентської молоді є інтеграція в життєвий простір науково обґрунтованих рекомендацій та вказівок відносно відпочинку та фізичної активності задля формування навичок ведення здорового способу життя. Адже, сенсом сучасного фізичного виховання є досягнення студентами сформованості навичок ведення здорового способу життя. Оптимізація процесу формування фізичної підготовленості такого змісту є джерелом й основою повноцінної життєвої діяльності випускників закладів вищої освіти у майбутньому.

Подальші наукові дослідження з даної тематики потребують визначення комплексних методів удосконалення програм з фізичного виховання, включаючи всі актуальні вимоги освітнього процесу та залучаючи студентство до систематичних занять оздоровчими фізичними вправами та спортом для досягнення професійних спортивних здобутків та ведення здорового спортивного способу життя.

Список використаних джерел

1. Дзензелюк Д. Роль мотивації студентів до занять фізичними вправами на заняттях фізичного виховання у вищих навчальних закладах // Спортивна наука України, 2013. – № 6 (57). – С. 50–55.
2. Завидівська Н., Ханікянц О., Реорганізація системи фізичного виховання студентів вищої школи : проблеми й перспективи // Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. Львівський державний університет фізичної культури. Львів. – 2016. – С. 51–56.
3. Корж Н. Л. Формування ціннісного ставлення у студентів до фізичної культури в процесі самостійних занять // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту. Дніпропетровськ, 2016. – 269 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.infiz.dp.ua/joomla/images/docum/spec-rada/zah0014-2016-12-17-dissert-01.pdf>.
4. Криличенко О. В. Стан і перспективи розвитку системи фізичного виховання у вищих навчальних закладах України. С. 45–48. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2011-07/11koveiu.pdf>.
5. Лукашук В. І. Фізичне виховання молоді у системі вищої освіти як пріоритетний напрям державної політики. Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління : збірник наукових праць ДонДУУ. Том XV. Серія «Спеціальні та галузеві соціології». Випуск 281. – С. 24–32. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/znpdduuu_2014_15_281_4.pdf
6. Олійник Н. А., Швець О. І. Фізкультурно-спортивна активність студентів у системі професійної аграрної освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.psyh.kiev.ua>.
7. Раєвський Р. Т., Канішевський С. М., Домашенко А. В. Фізичне виховання як складова частина освіти учнівської молоді // Теорія і практика фізичного виховання : Науково-методичний журнал, 2002. №1. – С. 31–37.
8. Стрюк К., Азарова Н. Розвиток фізичної культури і спорту в сучасних умовах. Наукові конференції. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2117>.
9. Фізичне виховання : навч. прогн. для ВНЗ України III–IV рівнів акредитації. – К., 2003. – 44 с.
10. Фізичне виховання студентської молоді : проблеми та перспективи вирішення. Матеріали міжнародної електронної науково-практичної конференції / за ред. доктора педагогічних наук, доцента С. І. Присяжнюка. – К. : Видавничий центр НУБіП України, 2014. – 260 с.
11. Шуст О. М., Сергієнко Ю. М. Соціально-психологічні передумови фізичного виховання студентської молоді. ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2017/293-281-12.pdf>.

О. Н. Шуст,

преподаватель кафедры спортивных дисциплин,

В. А. Вербицкий,

канд. истор. наук, доцент кафедры спортивных дисциплин,

О. В. Конопляник,

старший преподаватель кафедры спортивных дисциплин,

ЧНУ им. Петра Могилы, г. Николаев, Украина

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ И ПРОБЛЕМЫ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье освещается целесообразность внедрения в учебный процесс новых методов физического воспитания, освещаются перспективные направления развития и существующие проблемы физического воспитания в высших учебных

заведеннях України. Крім того, определяются возможные пути повышения мотивации студентов к самосовершенствованию через средства физического воспитания. В данном исследовании важным представляется изучение перспектив развития и выявления проблем физического воспитания в системе высшего образования.

Важным пунктом в системе высшего образования в Украине по развитию физического воспитания студентов является стимулирование и повышение интереса и мотивации у студентов к занятиям физической культурой во время обучения в ВУЗах. Одним из методов активизации двигательной активности студентов является изучение всех их навыков в двигательной деятельности, а также по разъяснению влияния физической культуры на жизненно важные функции организма. Стоит добавить, что на активизацию физкультурно-спортивной деятельности студенческой молодежи во время обучения в высшем учебном заведении также влияют как экономически-социальные так и эмоционально-психологические факторы.

Таким образом, следует сделать вывод, что важным элементом образовательной системы в сфере физического воспитания студентов является внедрение в повседневную жизнь научно обоснованных рекомендаций по рациональному режиму труда, отдыха, двигательной активности для формирования навыков здорового образа жизни.

Ключевые слова: молодежь; обучение; двигательная активность; студенты; спорт; физическое воспитание.

O. Shust, V. O. Verbitsky, O. V. Konoplyanik,
Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolayiv, Ukraine

PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT AND PROBLEMS OF PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM

The article highlights the expediency of introducing new methods of physical education into the educational process, reveals the perspective directions of development and the existing problems of physical education of students during studying in higher educational institutions in Ukraine. In addition, possible ways of increasing the motivation of students to self-improvement through physical education are outlined. In this study, it is important to study the prospects of development and identification of problems of physical education in the system of higher education.

An important point in the system of higher education in Ukraine regarding the development of physical education of students is to stimulate and increase the interest and motivation of students to study physical culture during higher education. One of the methods of activating the motor activity of students is to study all their skills in motor work, as well as to explain the influence of physical culture on vital functions of the body. It should be added that the activation of physical culture and sports activities of student youth during studying at a higher educational institution is also influenced by both economic and social and emotional and psychological factors. That is, we can conclude that only under appropriate external and internal conditions, student youth will show a desire and interest in physical education and sports, both during and outside of the educational institution.

It is worth pointing out that the content of educational material on physical education in the higher education system requires the use of the latest modern methods and technologies that, with the help of recreational and training exercises, would meet the modern needs of the younger generation.

Thus, one should conclude that an important element of the educational system in the field of physical education of students is the introduction of scientifically substantiated recommendations in the daily life of a rational mode of work, rest, motor activity for the development of healthy lifestyle habits.

Key words: youth; education; motor activity; students; sport; physical education.

Рецензенти: *Мецианінов О. П.*, д-р пед. наук, професор;
Болюбаши Н. М., канд. пед. наук, доцент кафедри.

© Шуст О. М., Вербицький В. О.,
Конопляник О. В., 2018

Дата надходження статті до редколегії 03.05.2018